TİASAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 6, Sayı: 23, Aralık 2019, s. 255-281

Mimar Yasir GÜNDÜZ

İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü
yasirgunduz@gmail.com

“ATAKÖY VE ŞİRİNEVLER MAHALLELERİNİN KENTSEL DONATI ELEMENLARININ KENT KİMLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ”¹

Özet

İnsan faktörünün etkisiyle ortaya çıkan ve zamanla gelişme sürecinde olan kentsel donatılar, sürekli değişim ve gelişim içinde olan kentlileşme sürecinde yerini almalı, bu mekanların gelecek nesillere taşınmasına özen gösterilmelidir. Kent içinde yer alan ve kent konforu-refahı için bulunması gerekli kentsel donatı elemanları tespit edilmelidir. Böylece kent yaşam kalitesi zenginleşirken insan, yeşil, yapı ilişkisi de kurulacaktır. İstanbul ilindeki Ataköy ve Şirinevler Mahallelerinin seçilme amacı, birbirine komşu aralarında yalnızca bir araç yolu geçen ve birbirlerine bir yaya köprüsü kadar yakın bu mahallelerin bu denli farklılıklar ortaya koyma sebeplerinden ötürüdür. Mahallede yaşayan kent sakinlerinin, eğitim, kültür ve ekonomik gelir farklılıkları akla gelen ilk sebeplerden olup, kent yaşamına ve kentsel donatı elemanlarına direkt olarak yansımıştır. Şirinevler Mahallesinin düzensiz, plansız yerleşimi ve gün geçtikçe artan aşırı nüfusu zaten az olan sosyal alanların ve kentsel donatı alanların daha da ihtiyacı karşılayamaz hale dönüşmektedir. Ataköy Mahallesi ise bu konuda belirli bir seviyeye ulaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel donatı, Şirinevler, Ataköy, kentsel kimlik

¹ Yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

“EVALUATION OF URBAN FURNITURE ELEMENTS FOR ATAÖY AND ŞİRİNEVLER NEIGHBORHOODS ACCORDING TO URBAN IDENTITY”

Abstract

Urban furniture, which has emerged under the influence of human factor and is in the process of development over time, should take its place in the process of urbanization, which is in constant change and development, and care must be taken to carry these spaces to future generations. Urban reinforcement elements in the city, which are necessary for urban comfort and welfare, should be identified. Thus, while the quality of life of the city is enriched, human-green-structure relations will be established. The purpose of selecting Ataköy and Şirinevler Neighborhoods is due to the reasons that these neighborhoods are so close to each other that only one vehicle passes between them and is as close to each other as a pedestrian bridge. The differences in education, culture and economic income of the residents of the neighborhood are the first reasons that come to mind and are directly reflected in the urban life and urban reinforcement elements. The irregular, unplanned settlement of the Şirinevler Neighborhood and the increasing population of the overly populated social areas and urban reinforcement areas are becoming even more incapable of meeting the needs. Ataköy Neighborhood has reached a certain level in this regard.

Keywords: Urban furniture, Şirinevler, Ataköy, urban identity

1. GİRİŞ

Yerleşik düzene geçtiğinden bu yana insanlar; köyler, kasabalar kurmuş; nüfus, gelir düzeyi, bilim, teknik ve sanattaki gelişmelerle doğru orantılı olarak kentler inşa etmiş, yaşadığı özel mekânların yanı sıra ticaret, sanat, eğitim, ibadet, eğlence gereksinimleri için yerel otorite ve yönetim eliyle kalıcı ve örnek eserler yaratmışlardır.

Kentsel mekânların insanın günlük hayatına huzur ve kolaylık verici düzenlemeleri, yaşama gücü veren, uyumlu, sağlıklı bir moral ortamı oluşturmaktadır. Kentteki dekorasyonun canlanmasında kentsel donatıların birçok işlevi bulunmaktadır. Kentsel donatılar, çok katlı binalarla veya ticaret merkezi, otopark gibi kullanımlarla çevrilmiş, üç boyutlu karakteri olan alanlarda mekânın rekreasyonel kullanımlar için zenginleştirilmesi, canlandırılması ve yapay çevrenin insanlar üzerindeki ruhsal baskı etkilerinin azaltılmasında etkin bir kaynak olarak önem kazanmıştır (Aykut 1997).

Bir yerleşme, zaman ve mekân birliği içinde sürekli bir oluşum ve gelişimde olduğuna göre kent bölgelerinin gelişeceği önceden kabul edilmiştir. Durum statik değil dinamikdir. Planlamanın temel ilkeleri ile birbiri aleyhine gelişen fonksiyonlar belirli bir hedefe yöneltilir ve aralarında bir denge kurulmaktadır. Ancak bu denge, kent içinde çeşitli konut, çalışma, dinlenme ve ulaşım bölgelerinin oranlı bir şekilde dağıtılmasına bağlıdır. Bölgelerin içinde olması gereken donatıların, ilgili bulundukları iskân gruplarının nüfuslarına, fizikî ve ekonomik özelliklerine, sosyal yaşantılarına göre sayı ve çeşitleri artmakta, yerleşme yerleri belirlenmektedir (Çetiner 1991).

Toplu halde yaşamının ilk evrelerinde insanlar ya tarımla ya da hayvancılıkla uğraşırlardı. Bu çalışma türleri dışında herhangi bir uğraş alanları söz konusu değildi.

TİDSAD

Toplumlar geliştikçe tarım ve hayvancılıkla uğraşanların dışında yöneticiler, din adamları, tüccarlar, zanaatkârlar vb. toplumsal sınıflar ortaya çıkmıştır. Toplumsal sınıfların ortaya çıkması da beraberinde toplantı binaları, saraylar, tapınaklar, amfi tiyatrolar, plaza ve agoralar gibi ilk kentsel donatı türlerini ortaya çıkarmıştır (Bimtaş 2003).

Günümüzde kentler değişik yaşam biçimlerinin bir araya geldiği, sosyal, ekonomik ve politik aktivitelerin yoğunlaştığı yerleşim alanlarıdır. Bu yaşamsal süreçler kentsel mekânların çeşitliliği, plan ve tasarımıyla yakından ilgilidir. Hareketli, canlı, sürekli gelişim ve değişim içinde bulunan kentsel donatılar iki ana gruba ayrılabilir. Birincisi konut, eğitim, sağlık, ulaşım, sanayi gibi insanların ihtiyaçlarını karşılayan donatılardır. İkincisi ise insan hayatını zenginleştiren rekreasyon alanları, açık yeşil alanlar gibi kent konforu ve yaşam kalitesini yükselten sosyal aktivitelerin yerine getirildiği diğer donatılardır.

Kentsel tasarım, kentsel dönüşüm gibi projelerinin uygulanmaya başlanması ile donatı kavramı yeniden incelenmiş ve farklı meslekler arasında da tanımlanmaya başlamıştır. Donatı sözcüğünün düzenlemeye yararlı eylem ve donanım anlamı dışında kent kavramı ile olan ilişkisi ön plana çıkarılmıştır. Yaşam kalitesi, sürdürülebilirlik, ekoloji, kimlik gibi değerleri göz önünde bulundurularak planlama/tasarım boyutları tartışmaya açılmıştır. Planlama ölçütlerinin İmar Mevzuatı’nda belirtilen m² /kişi ölçütünün yanında coğrafi konum, insan faktörü, iklim, bölgesel özellikler vb. yaşamsal olgular ile birlikte düşünülmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Fizikî oluşumu düzenleyerek kentsel işlevinin belirlenmesi ile ortaya çıkan kentsel donatılar, insan ve gereksinimleri bağlantısında ele alınmalıdır. Bir donatı bir bölgede, bir kent birimi içinde bulunabilir ya da küçük bir mekânda, büyük ölçekte kentsel alanda yer alabilir. Önemli olan kentsel doku analizlerinin kapsamlı ve ayrıntılı yapılabilmesi, çevre ile bütünlük içinde tartışılıp plancı-tasarımcı disiplinler arasında ortak karar alınabilmesidir. Kent tarihî gelişimi içinde yerini almış olan kentsel donatıların kalıcılığının (sürdürülebilirliğinin) sağlanması için koruma ve geliştirme çalışmalarının yapılması önemlidir. Tarihsel süreç içinde oluşan kentsel donatılar, kent insanı tarafından algılanma, bilinme, önemsenme gibi özelliklerin gelişmesini sağlar.

2. KENTSEL DONATI ELEMANLARI

2.1 Kentsel Donatı Kavramı

Farklı meslek disiplinlerinin konusu olan donatı, 90’lı yıllardan sonraki çalışmaların ve bilimsel verilerin artmasına rağmen kesin ve ortak bir terminolojiye sahip değildir.

Keleş’e (1980) göre donatı, “bir yerleşmenin işlevlerini yerine getirebilmesi için gerek duyulan kamusal kullanımların tümüdür. Donatı sözcüğü, genel olarak düzenlemeye yönelik donanımlardır” (Anonim 1987).

Çetiner’e (1991) göre donatı, “insanın ihtiyaçlarına cevap verecek ve gerekli yaşama ortamını sağlayacak tesislerin tümünü içeren çalışma alanları, dinlenme alanları, ulaşım alanları vb. alanlar ile barınmaya hizmet eden alanlar olarak tanımlanmaktadır.”

İmar mevzuatında Sosyal ve Teknik Alt Yapı olarak, ikiye ayrılan donatılar, yine aynı mevzuatla, çeşitli nüfus gruplarına göre asgari ölçütlerle sınırlandırılmıştır. Mevzuatta eğitim, sağlık, dini, sosyo-kültürel, idarî ve yeşil alan tesisleri sosyal donatı; elektrik, havagazı, içme ve kullanma suyu, kanalizasyon ve her türlü ulaştırma, haberleşme, açık ve kapalı otoparklar teknik donatı olarak tanımlanmıştır (Çiftçi, 1999).

“Bir başka deyişle, yerleşmenin fizikî oluşumunu düzenleyerek, kentsel işlevlerden kaynaklanan eylemleri gereksinmelere uygun olarak karşılayan ve insanları doğrudan ilgilendiren eğitim, sağlık, sosyal, kültürel, sanayi, dinlenme, eğlence, spor gibi eylemlerin içine girdiği, bölge ya da tesislerin tümünü kapsadığı gibi, bu bölgeleri birbirine bağlayan, ulaşım ve altyapı gibi donanımları ve mekânı düzenlemeye, çok yönlü kullanıma hazırlamaya yarayışlı tasarım eklentilerini de kapsayan bir kavramdır.”(Sakal, 2007)

Başal (2002) yaptığı çalışmada son yıllarda, hareketli ve sabit nitelikteki bütün elemanları kapsayan kavramları tanımlanıp kapsam ve özelliklerini açıklamıştır:

Donatmak; birey, eşya, yapı, sanat yapıtı ya da canlı ve cansız varlıkların oluşturduğu mekânın görünüm ve işlevlerinin artırılması amacıyla yapılan etkinlik,

Donatı; mekânı çok yönlü kullanıma hazırlanmak üzere donatılması ya da çevrenin geliştirilmesine yönelik olarak eklenti ve katkıların tümü,

Donatı elemanı; sokak, cadde, bulvar ve meydanlarla park, bahçe ve rekreasyon alanları gibi kentsel ve kırsal karakterli ortak mekânlara yerleştirilen ve mekânsal kaliteyi artıran tasarım ürünleri,

Kentsel donatı; kentsel oluşum açısından landmark oluşturan, ulaşım arterleri, meydanlar, toplanma, oyun, spor ve rekreasyonda çözüm üreten, mimarî ya da anıtsal özellikleri ile kente kişilik, saygınlık, zarafet ve güzellik katan kalıcı elemanlar.

Kentsel donatı alanları; kent içindeki ulaşım arterleri, meydanlar, toplanma, oyun, spor ve rekreasyon aktivitelerinin gerçekleştirildiği, kentliyi bir araya getiren alanlar.

“Bir yerleşmedeki idarî hizmetleri gerçekleştirmek üzere kurulan yönetim tesislerinden, halkın rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılayan yeşil alanlara ve spor alanlarına, çalışma eyleminin gerçekleştirildiği sanayi alanlarından, eğitim ihtiyaçlarının karşılandığı eğitim-öğretim tesislerine, sağlık sorunlarının çözümlendiği sağlık tesislerinden, sosyal ve kültürel gereksinimlerin karşılandığı sosyal-kültürel tesislere kadar kamusal ya da kamu yararlı, çevremizde cadde, sokak, yol, otopark, teras, yaya yolları ve meydanlar ile rekreasyonel amaçlı genel ya da özel kullanım alanlarında yer verilen, oturma, barınma, korunma, kuşatma, danışma, aydınlatma, ulaşım, iletişim, oyun ve spor gibi işlevleri destekleyip güçlendiren, toplum yaşamını kolaylaştıran, kullanıcıların beğeni ve desteğini kazanan, kentsel ve kırsal alanda iç ve dış mekânlarda işlevsel, güvenli ve sağlıklı ortamların oluşumu üzerinde etkili her faaliyet donatı kapsamı içerisinde yer alır” (Başal 2002).

2.2 Kentsel Donatı Elemanlarının Sınıflandırılması

Çevre kalitesinin artırılması ya da mekânsal standartların yükseltilmesine yönelik istem ve toplumsal baskıların oluşumu; doğrudan bilgi birikimi, ekonomik güç, sosyal ve kültürel kimlik gibi dengelerinin kurulmasına bağlıdır. Donatı elemanı tasarımı, üretimi, pazarlaması ve alana yerleştirilmek üzere seçiminde; çevre bilinci, görsel ve mimarî bütünlük, insancıl yaklaşımların yanı sıra; ekolojik farklılaşmaları tolere edecek malzeme kullanımı, toplumsal gereksinimleri karşılamaya yönelik çok yönlü tanılamaların yapılması, uygulamanın başarısı için gerekmektedir (Başal 2002).

Çevre kalitesi, çağdaşlık ve gelişmişlik düzeyi göstergesi olarak; çevrede yer alan ticaret, eğlence, eğitim, spor, alışveriş merkezlerinin mimarî niteliğinin yanı sıra kentsel donatıların özellikleri, başarılı kullanımı ve dengeli dağılımı ile kullanıcıların eğitim, kültür, bilinç ve yaşam düzeylerinin değerlendirmesinde, parametre olarak alınmaktadır. Donatı elemanlarının

etkin ve sürekli kullanımı, toplumun kültür düzeyi, kullanıcıların eğitim ve yaş ortalaması, kullanılan malzeme ve işçiliğin kalitesi ile doğru orantılıdır. Tablo-1’de Kentsel Donatının Sınıflandırması mevcuttur.

Tablo-1 Kentsel Donatının Sınıflandırılması (Başal, 2007)

-Altyapıya bağlı donatı elemanları: • Park, bahçe gezinti alanları ve ara sokak aydınlatmaları ile çok özel konumlu yaya yolları, patikalar vb. alanlar için aydınlatma araçları, ayrıca tünel, merdiven basamakları, havuz aydınlatma araçları, ışıklı bariyerler, zemin kaplamaları, kaldırım taşları, bahçe ve park çitleri, rögar kapakları, yaşlı ve özürllüler için rampalar, döşeme yarı mamul malzemeleri, bisiklet parkları. • Kent halkının zaman ayarını ve kavramını geliştirici meydan saatleri, termometre, barometre vb. ölçme araçları, çeşmeler, havuzlar, su gösterileri vb., • Turizm, reklâm vb. konular için bilgilenme ve reklâm ilân panoları, bayrak, flama, özel gün panoları, telefon ve benzeri iletişim araçları, telefon kabinleri, trafik için gerekli standartlara sahip trafik lambaları meydan lambaları, projektörler, trafik akış alanları için trafik işaret levhaları.

-Mekan ve tasarıma dayalı donatı elemanları: • Çevreyi süsleyici ve yeşillendirici her türlü çiçeklikler, çiçek kasası, açık mekân gölgelikleri, üstü örtülü gezinti ve oturma yerleri, çatı örtüleri, • Konut çevresi, kültür-rekreasyon, dinlenme, bekleme, oyun vb. her türlü alan için açık mekân oturma üniteleri, banklar, sandalyeler, masalar vb., çocuk oyun üniteleri, oyun ve spor elemanları. • Yol ağaç ve koruyucuları, yön ve bilgilenme panoları, çevre temizliği için tek tek ya da sistem içinde temizlik araçları, çöp kovaları,

-Sanata dayalı donatı elemanları: • Pano, mozaik, heykel, totem, fresk, icona, biomozaik, seramik, çini

2.3 Kentsel Donatı Elemanlarını ile İlişkili Kavramlar

2.3.1 Yaşam Kalitesi

Kentleşme sürecinde teknolojik, sosyal ve politik alanlarda olan dönüşüm, kaçınılmaz olarak kent mekânında değişime neden olmaktadır. Bu değişim aynı doğal ve yapılanmış çevrede yaşayan insanların, fiziksel ve psikolojik refahının algılanma durumu olan yaşam kalitesidir. Yaşam, sosyal, ekonomik, psikolojik ve fiziksel (doğal ve yapılanmış çevre) olmak üzere farklı çevrelerden oluşmaktadır. Yaşam kalitesi de bu çevrelerin ayrı ayrı kalitelerinin birbirleriyle etkileşimiyle ortaya çıkmaktadır. Yaşam kalitesi bileşenleri kültürden kültüre, ülkeden ülkeye değişebilir. Burada esas olan, temel faktörlerin (sağlık, spor, eğitim, alışveriş, ulaşım ve kültür hizmetleri ile konut ve güvenlik vb.) o toplum tarafından nasıl algılandığının ölçülmesidir (Bimtaş, 2003).

Nüfusça büyüyen, alanca yayılan kentler, özellikle ülkemizde plansız kentleşmenin sonucu olarak, kent sakinlerine giderek düşmekte olan bir yaşam standardı sunmaktadır. Nüfus artışının planlamanın önünde gitmesi, yeterince iş sahası ve konut sunumu yapılamayıp, gecekondulaşma, doğal kaynakların sorumsuzca tüketimi, trafik sorunu, toplumdaki sosyal dengesizliğin giderek artması kentsel yaşamı zorlaştırmakta, kentlilere sunulan gündelik yaşamındaki kaliteyi düşürmektedir (Bimtaş 2003).

Bireyin sosyal çevresi içinde yer alan öğeler ile yaşam kalitesi arasında ilişkiler bulunmaktadır. Yaşadığı çevrede, en küçük ölçekle konuttan metropoliten alana kadar yapılanmış çevrenin, kentsel donatı ve servislerin yaşam kalitesine katkıları vardır. Kentsel yaşam kalitesi olarak tanımlanan bu ilişkilerin yönü ve derecesi planlamaya yön vermesi açısından önem taşımaktadır. Bireyin yapılanmış çevreden hoşnutluğu algıladığı yaşam kalitesine etki etmektedir. Kentsel yaşam kalitesinin yüksek olduğu alanlar da bireylerin yaşamlarından ve çevrelerinden hoşnut olmasını, üretken olmalarını ve verimliliğin yüksek olmasını sağlamaktadır. Bu nedenle, kentlerdeki yaşam kalitesinin kullanıcılar tarafından değerlendirilmesi, kullanıcı tercih ve isteklerini göz önünde tutulması gerek politikacılar ve gerekse plancılar için büyük önem taşımaktadır. Yapılacak planlama çalışmalarında etkili olmaktadır.

2.3.2 Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik kavramı 1980’lerin sonlarından itibaren “Brundtland Raporu” olarak da bilinen ve Birleşmiş Milletler’in Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından yayınlanan “Ortak Geleceğimiz” adlı rapor ile tartışılmaya başlamıştır. Sürdürülebilirlik; bir toplumun, ekosistemin ya da sürekliliği olan herhangi bir sistemin işlevini kesintisiz, bozulmadan, aşırı kullanımla tüketmeden ya da sistemin hayati bağı olan ana kaynaklara aşırı yüklenmeden sürdürülebilmesi yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Bimtaş, 2003).

İlk olarak sadece çevre ile ilgili konularda kullanılan kavram, bugün çok daha geniş bir şekilde ele alınmaktadır. Çünkü bugün anlaşılmıştır ki çevrenin korunması ve gelecek kuşaklara tahrip edilmeden bırakılabilmesi için sadece çevre ile ilgili politikalar üretip uygulamak yeterli değildir. Doğal dengeleri korumak için ekonomik ve sosyal

sürdürülebilirliklerin sağlanması da şarttır. Bugün hepsi bir bütün olarak ele alınmaya başlanmış ve bunları destekleyecek, sürdürülebilirliğin uygulama sürecini daha kolay ve kalıcı kılacak, sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir gelişme, sürdürülebilir kentleşme, sürdürülebilir yerleşme gibi kavramlar da kullanılmaya başlanmıştır.

Sürdürülebilirlik kavramı günlük yaşamın her alanıyla özellikle “mekân” ile olan ilişkisi oldukça önem kazanmaktadır. Çünkü gittikçe artan alan kullanımı nedeniyle (kentlerde ve kent merkezlerinde) “mekân” olgusunun da sürdürülebilir olmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Mekân konusu, sürdürülebilirlik kavramı ile birlikte incelenen konular arasında geri dönüşümü en zor hatta imkânsız olan bir konudur. Olaya inşaat açısından bakılacak olursa bir mekânın inşaatla dolduktan sonra yeniden açık alan yaratılması mümkün olmamakta, mümkün olsa bile çok büyük maddi külfetler getirmektedir. Bu sebeple mekân ile birebir ilişkisi olan planlamanın da sürdürülebilir olması gerekmektedir. Ülkemizde özellikle büyük kentlerimizde mekân üzerinde öncelikle yapılar yerleşmekte, daha sonra o bölge için planlama çalışmaları yapılmaktadır. Bu şekilde yapılan planlama çalışmaları başarılı olmamakta, bölgede yaşayan nüfus için gerekli donatı alanları planlarda ayrılamamakta, ayrılrsa bile çok yetersiz kalmaktadır.

2.3.4 Ekoloji

Günümüz kent planlama pratiği doğal kaynakları ve çevreyi bir veri olarak dikkate almaktadır. Çeşitli ülkelerdeki uygulamalar, plan oluşturma safhasında çevresel kaynakların analizinin yapıldığını ve plan kararlarının oluşturulmasında gözetildiğini göstermektedir. Bu yolla planlamaya “ekoloji” kavramının entegre edilmesi ile oluşan ekolojik planlama anlayışı, temelde şimdiye kadar kısıtlı bir çerçevede ele alınan “çevre” kavramının sürdürülebilirlik perspektifi içinde ele almaya çalışmaktadır (Cengiz ve Cenk 1998).

1990’lı yılları kent ekolojisi dönemi olarak adlandırılan uzmanlar 1984 yılında UNESCO MAB Grubunun Suzdal’da yapılan Kentsel Planlamada Ekolojik yaklaşımlar konulu sempozyumda ekolojik kent kriterleri için şu ilkeleri önermiştir:

- Ekolojik koruma için stratejiler (doğal alanların tespiti, flora ve faunanın korunması, hava, toprak, su kirliliğinin denetimi),
- Ekolojik Altyapı (Kentsel mekân organizasyonu ile açık ve yeşil alan sistemi ilişkisi),
- Tarihi çevrenin korunması (Tarihe tanıklık edebilmek amacıyla geçmişin korunması) (Arslan 1991).

Günümüzde kentlerin yalnızca insanların barınma gereksinimini karşılayan yapılardan oluşmadığı, toplu yaşam sonucu bir dizi ortak ya da kişisel gereksinimleri karşılayan birimleri de kapsadığı kesindir. Uygarlık derecesi, kültür yapısı, yaptırımların etkisi ya da ekonomik yapı farkları değişiklikler doğurur. İşte kentsel yaşamın nitel ve nicel yoğunlaşması sonucu doğal gereksinimler donatıları oluşturur. Bunlar dinlenme, eğlenme, kültür, eğitim, sağlık, ticaret, spor, yönetim, ulaşım, kamu hizmetleri alt yapı gibi uzmanlaşmış olan birimler bütünüdürler. Bu birimlerle ilişkili olarak kent ormanları, kentsel tarım alanları, kent doğal alanları, kent park ve bahçeleridir.

2.4 Donatı Kavramının Planlama Çalışmalarındaki Yeri

Kent planlamada donatılar, özelliklerine göre hiyerarşik bir yapıda dağılırlar. Planların sistemli olmasına hizmet eden donatılar, her sektörün dengeli gelişmesine ve bölgeleme çalışmasına temel oluşturur. Donatıların yer seçiminde, tesisin hizmetlerine kolay, rahat ve ucuz erişilmesi, en fazla kullanıcıya kaliteli, ucuz ve etkin hizmet sağlaması esastır ve ölçütlerini iki ana grupta özetlemek mümkündür. Bunlar;

A. Mikro yer seçim ölçütleri: Donatının yer alacağı arazi ile ilgili ölçütlerdir, iki ayrı başlıkta incelenebilir:

1. Arazinin büyüklüğü, topoğrafyası, mikro klima vb. çevre şartları,
2. Arazinin mülkiyet ve maliyet durumu.

B. Makro yer seçim ölçütleri: Planlama bölgesi ile ilgili ölçütleridir, altı ayrı başlıkta incelenebilir:

1. Planlama bölgeleri olup, bölge ihtiyacına göre, bir donatı tesisi önermek,
2. Her donatı için, hizmet çapı (etki alanı) ve işletme kapasitesini belirlemek,
3. Donatıyı, erişilebilirlik ve uygulanabilirlik ilkelerine göre planlamak,
4. Donatı hizmetinden faydalanacak kullanıcılara göre yer tespitini yapmak,
5. Donatıların işgücü potansiyeli olan yerlere göre konumunu belirlemek,
6. Yardımcı ya da tamamlayıcı diğer donatılara göre konumunu belirlemek.

İnsanların sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamındaki gelişmeler kentlerdeki fiziksel yapıyı değişime uğratmaktadır. Nüfus artışı, sanayileşme ve yoğun yapılaşma sonucunda başta kentsel yeşil alanlar olmak üzere birçok kentsel hizmet yetersiz hale gelmektedir. Dünyanın birçok gelişmiş ülkesinde yaşanmış olan sanayi devrimi kentlerde çevre değerlerinin yok olmaya başlamasından, sürekli artan nüfusun yarattığı yoğunluğa bağlı olarak ortaya çıkan sağlıksız yaşama koşullarından dolayı donatı standardı oluşturma gerekliliği ortaya çıkmıştır. Donatı konusunda standart belirlemek zordur. Başka ülkelerde ve bölgelerde yer alan, birbirinden farklı karakterleri olan yerleşmelere aynı standartları ve koşulları öngörmek, hem fizikî mekân uyumsuzlukları hem de toplumsal grupların benzer olmayan amaçlara, alışkanlıklara, gereksinimlere ve geleneklere sahip olmaları sebebiyle mümkün olmamaktadır. Toplumun teknik ve sosyal koşullarının farklılaşması paralelinde standart kavramı da değişime uğramasını fark edemeyen daha önemlisi fark edip çözüm getiremeyen ülkelerde, kentsel yaşam koşulları sürekli bozulmaktadır (Çabuk 1996).

Donatı standartları dengeli arazi kullanımının ortaya çıkması, arazi kullanımında ekonomik olmayan tutumları önlenmesi, belediyelerin imar planı uygulamalarında, kentin fiziksel gelişmesini kontrol edebilecekleri hukuki bir araç elde etmiş olması faydasını sağlamaktadır. Ülkemizde donatı standartlarının belirlenmesi sürecinin bilimsel bir çalışmaya dayandırılmaması ve başka ülkelerin kendi yapısal koşullarına göre geliştirdikleri standartların, ülkemiz koşullarına uygun olup olmadığı test edilmeden imar ve planlama

sisteminin temeline konması, donatı standartlarının en fazla eleştiri alan yönünü oluşturmaktadır.

3. ATAÖY VE ŞİRİNEVLER MAHALLELERİNİN KENTSEL DONATI ELEMANLARININ BÖLGESEL ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

3.1 Ataköy Mahallesi ile İlgili Genel Bilgiler ve Çalışma Alanı

Ataköy, İstanbul'un Bakırköy ilçesinde yer alan bir semt olup Türkiye'de uygulanmış ilk uydu kent projelerinden biridir. Yunus Emre Kültür Merkezi, Bakırköy Belediye Konservatuvarı, Galleria Alışveriş Merkezi, Ataköy Marina, Atrium AVM gibi kurum ve merkezleri de semt içinde bulunur. Semtin İstanbul'daki en düzenli bölgelerin başında geldiği söylenebilir. Bulundurduğu sosyal ve yeşil alanlar ile, planlı yerleşimi ile ve kentsel donatı alanları(elemanları) ile diğer tüm semtlere örnek teşkil edecek niteliktedir.

Ataköy Mahallesinin konumu;

Şekil-3 :Ataköy Mahallesi(İstanbul) Konumu (<https://www.google.com/maps> sitesinden alınmıştır)

Ataköy Mahallesindeki çalışma alanı;

Ataköy Mahallesi için çalışma alanı: 842.730 m² 'dir ve komşuluk ünitesi bazında 5.000-10.000 nüfusu içermektedir. Tüm alandaki kentsel donatı elemanları bizzat kendi tarafımdan Aralık 2018 tarihinde gözlemlenmiş, incelenmiş ve fotoğraflandırılmıştır.

Şekil-4 :Ataköy Mahallesi(İstanbul) Çalışma Alanı(<https://yandex.com.tr/harita> sitesinden alınmıştır)

3.2 Şirinevler Mahallesi ile İlgili Genel Bilgiler ve Çalışma Alanı

Şirinevler, İstanbul'un Bahçelievler ilçesine bağlı mahalle 1964 yılında mahalle olmuştur. İlk yerleşimin Megaralıların İstanbul'a gelişlerinden itibaren sebze ve meyve bahçesi olarak kullanılan geniş ovadır. Tavukçu Deresinin Eski Bağlardan, Mahmutbey Yolunun altı,(Hürriyet Mahallesi kesimi) Eski E-5 yolu diye bilinen alanın iki tarafı Şirinevler Mahallesi'dir. Ataköy Mahallesi ile E-5 üzerindeki köprü ile birbirine bağlanır ve E-5 yolunun bir tarafı Şirinevler Mahallesi diye adlandırılmışken diğer tarafı da Ataköy Mahallesi olarak adlandırılmıştır. Köprüden bakıldığında iki mahalle arasında çok ciddi farklılıklar göze çarpmaktadır. Böyle komşu iki mahalle arasındaki fark da tartışmaya açık önemli bir konudur. Şirinevler Mahallesi'ndeki düzensiz, plansız ve çarpık yerleşme sonucu, sosyal ve yeşil alanların azlığı, dolayısıyla kentsel donatı elemanları yetersizliği ve buna bağlı yaşam kalitesinin düşük olması kaçınılmaz bir sona doğru gitmiştir. Son yıllarda artan aşırı nüfus ve ülkeye gelen göçmenlerden nasibini alan mahalle artık ciddi şekilde haddinden fazla kalabalıklaşmıştır.

Şirinevler Mahallesinin konumu;

Şekil-5: Şirinevler Mahallesi(İstanbul) Konumu (<https://www.google.com/maps> sitesinden alınmıştır).

Şirinevler Mahallesindeki çalışma alanı;

Şirinevler Mahallesi için çalışma alanı: 335.860 m² ‘dir ve komşuluk ünitesi bazında 5.000-10.000 nüfusu içermektedir. Tüm alandaki kentsel donatı elemanları bizzat kendi tarafımdan Aralık 2018 tarihinde gözlemlenmiş, incelenmiş ve fotoğraflandırılmıştır.

Şekil-6 :Şirinevler Mahallesi(İstanbul) Çalışma Alanı(<https://yandex.com.tr/harita> sitesinden alınmıştır)

3.3 Ataköy ve Şirinevler Mahallelerinin Kentsel Donatı Elemanları

Ataköy Mahallesi aydınlatma elemanları;

Fotoğraf Grubu-1 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Ataköy Mahallesiindeki aydınlatma elemanları Fotoğraf Grubu-1 de örneklerle sunulmuştur. Mahallenin aydınlatma elemanları cadde ve sokaklarda sürekliliği ve model birliği sağlanmış olup, birbirleri arasındaki mesafeler de uygun ölçülerdedir. Genel olarak bakımlarının da yapıldığı gözlemlenmektedir. Bazı aydınlatma elemanlarının da yüksekliklerinden faydalanarak mahallenin güvenliği açısından güvenlik kameraları yerleştirilmiştir. Ana caddelerde aydınlatma direkleri haricinde dekoratif olarak da bazı aydınlatma öğeleri kullanılmıştır. Ayrıca her sitenin de kendi içinde ve sınırlarında bulunan aydınlatma elemanları da mahallenin güvenliği açısından önemli katkıda bulunmaktadır.

Şirinevler Mahallesi aydınlatma elemanları;

Fotoğraf Grubu-2 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Şirinevler Mahallesiindeki aydınlatma elemanları Fotoğraf Grubu-2 de örneklerle sunulmuştur. Mahallenin aydınlatma elemanları genel olarak yeterli gözlemlenmiş olup, cadde ve sokaklarda süreklilik sağlanmıştır. Aydınlatma elemanlarının birbirleri arasındaki mesafeler de düzenli olarak ayarlanmıştır ve model bütünlüğü sağlanmıştır. Akşam yapılan gözlemlerde bazılarının bozuk olup yanmadıkları tespit edilmiştir, bu konuda bakımlarının daha sık yapılması gerekmektedir.

Ataköy Mahallesi döşeme elemanları;

Fotoğraf Grubu-3 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Ataköy Mahallesiindeki döşeme elemanları Fotoğraf Grubu-3 de belirtilmiştir. Bu mahalledeki döşeme elemanları genel olarak belli simetrik şekiller kullanılarak uygulanmış olup, döşeme elemanlarının sürekliliği, kaldırımlarda ve yürüyüş yollarında sağlanmıştır. Ataköy Mahallesiindeki döşeme elemanları ergonomik olarak gözlemlenmiş olup deforme olan kısımlar görülmemiştir, bu da bakımlarının iyi yapıldığı anlamına gelmektedir. Ayrıca döşeme elemanlarının en büyük sıkıntılarından biri olan kullanıcıların çöpleriyle kirletmesi olup, Ataköy

Mahallesinde bu tarz bir sıkıntı gözlemlenmemiştir. Halkın kültürel bakımdan da bilinçli olması bu konuda önemli bir faktördür.

Şirinevler Mahallesi döşeme elemanları;

Fotoğraf Grubu-4 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Şirinevler Mahallesiindeki döşeme elemanları Fotoğraf Grubu-4 de sunulmuştur. Mahalledeki döşeme elemanlarının genel olarak sürekliliği sağlanmış olup, görme engelli vatandaşlar için onlara özel şeritli döşeme elemanları kullanılmıştır. Yer yer bu özel şeritli döşemeler kesintiye uğradığı gözlemlenmiştir. Şirinevler Mahallesiindeki kullanıcıların yoğun olması, bunun ötesinde bu mahalle ile ilgilenen belediyenin de sorumsuzlukları sayesinde bazı noktalarda uzun süredir tahrip olmuş ve onarılmayı bekleyen döşeme elemanı göze çarpmıştır. Ayrıca mahalle sakinlerinin kirletme ve çöp konusunda Ataköy Mahallesi kadar duyarlı olmadığı tespit edilmiştir.

Ataköy Mahallesiindeki çöp kutuları;

Fotoğraf Grubu-5 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Ataköy Mahallesiindeki çöp kutuları Fotoğraf Grubu-5’de gösterilmiştir. Farklı modellerde bulunan çöp kutuları mahalledeki bilinçli kullanıcılar sayesinde işlevini yerine getirerek çevre kirliliğini yok edecek kadar aza indirmişlerdir. Bunda çöp kutularının yeterli

sayıda ve mesafede olması da etkili bir durumdur. Çok nadir bir veya iki noktada çöp kutusu dışında çöpler gözlemlenmiştir.

Şirinevler Mahallesindeki çöp kutuları;

Fotoğraf Grubu-6 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Şirinevler Mahallesindeki çöp kutuları Fotoğraf Grubu-6’da gösterilmiştir. Çöp kutuları mahallenin nüfus yoğunluğuna birçok yerde yetmediği gözlemlenmiştir. Bunu yer yer çevre kirliliğinden ve yer yer ağaçların altına bırakılan çöplerden anlamak mümkündür. Çöp kutularının artırılması ve toplumun bilinçlendirilmesi şarttır. Genel olarak bakımsız tespit edilen bazı çöp kutuları onarılarak daha kullanışlı hale dönüştürülmelidir.

Ataköy Mahallesindeki Kuşatma Elemanları ve Bariyerler:

Fotoğraf Grubu-7 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Ataköy Mahallesindeki kuşatma elemanları ve bariyerler Fotoğraf Grubu-7’da sunulmuştur. Mahalledeki bariyer elemanları yayaaların güvenliği ve kullanıcıların mahremiyeti açısından oldukça düzenli ve yeterlidir. Araç yolu ile yaya yolu bariyerler ve taşlar ile ayrılırken, her sitenin de kendi sınırlarında çalılıklarla veya demir çitlerle oluşturulan kuşatma elemanları site içindeki alanın mahremiyetini sağlamaktadır. Ayrıca tüm kamusal alanlarda ve nüfus sirkülasyonunun çok olduğu alanlarda insan güvenliği ön planda tutularak çeşitli bariyerler uygulanmıştır.

Şirinevler Mahallesindeki Kuşatma Elemanları ve Bariyerler:

Fotoğraf Grubu-8 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Şirinevler Mahallesindeki kuşatma elemanları ve bariyerler Fotoğraf Grubu-8’de gösterilmiştir. Kuşatma elemanları pek fazla gözlemlenmemiştir, bunun sebebi de apartmanların kendilerine ait bahçeleri olmamasındandır. Yalnızca kamusal bazı alanlarda, parklarda kuşatma elemanlarına rastlanmıştır. Ayrıca araç yolu ve yaya yolunu ayıran bariyerler yer yer metalden olup yer yer taştan yapılmıştır. Çoğu kaldırımda mevcut olup yeterli tespit edilmiştir. Kaldırım kenarlarındaki bariyerler yayaların güvenliği açısından olup aynı zamanda yer yer görülen araçların kaldırımlara park etmelerini önleme amaçlıdır.

Ataköy Mahallesindeki Çiçeklik Elemanları:

Fotoğraf Grubu-9 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Ataköy Mahallesinde bulunan çiçeklik elemanları Fotoğraf Grubu-9’da belirtilmiştir. Araştırma alanında bu donatı elemanlarının birçok yerde kullanıldığı tespit edilmiş olup zaten yeşillik, peyzaj alanı yoğunluğu yeterli olan Ataköy Mahallesinde kent dokusunun estetiğini arttırmıştır. Ayrıca kamusal alanların girişlerinde, sitelerin girişlerinde estetik kullanımının yanı

sıra işlevselliği ile de göze çarpmaktadır çünkü aynı zamanda sınırlayıcı elemanlar olarak kullanılmaktadırlar. Bir diğer kullanım türü de kaldırımlarda çiçeklik bantları sayesinde yaya yolu ve bisiklet yolları birbirinden ayrıştırılmıştır.

Şirinevler Mahallesiindeki Çiçeklik Elemanları:

Fotoğraf Grubu-10 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Şirinevler Mahallesiindeki çiçeklik elemanları Fotoğraf Grubu-10’da gösterilmiştir. Araştırılan alanda ve Şirinevler Mahallesi genelinde yeşil alan ve peyzaj alanı sayısı bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar azdır ve bölgedeki aşırı nüfus yoğunluğuna yetersiz gelmektedir. Bu oranda çiçekliklerin sayısı da bir hayli düşüktür. Bazı ana cadde ve sokakların kaldırımlarında bulunan tekil ağaçlar ile yeşillendirilmeye çalışılsa da bitki örtüsünün yetersiz olduğu ilk bakışta gözlemlenmektedir.

Ataköy Mahallesiindeki Telefon Kulüpleri;

Fotoğraf Grubu-11 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Ataköy Mahallesiindeki telefon kulüpleri Fotoğraf Grubu-11’de belirtilmiştir. Araştırma alanındaki bulgulara göre telefon kulüpleri Ataköy merkezde Türk Telekom Binasının önünde

merkezi bir bölgeye 6 adet konumlandırılmış olduğu tespit edilmiştir. Her ne kadar bulunduğumuz yıllarda artık işlevsel olarak iletişim tamamıyla cep telefonları ile sağlanıyor olsa da ankesörlü telefonlar da nadiren kullanıcıların işine yaramaktadır.

Şirinevler Mahallesi Telefon Kulübeleri:

Fotoğraf Grubu-12 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Şirinevler Mahallesinde bulunan telefon kulübeleri Fotoğraf Grubu-12’de gösterilmiştir. Araştırılan bölgede yalnızca Fetih Caddesi üzerinde Şirinevler Merkeze yakın bir alanda 3 adet telefon kulübesi gözlemlenmiş olup, bunların bakımsız oldukları, üzerlerine onlarca reklam ve afiş asıldığı tespit edilmiştir. Halkın bu konuda çeşitli kamu spotlarıyla bilinçlendirilmesi gerektiği önerilmektedir.

Ataköy Mahallesindeki Oturma Elemanları;

Fotoğraf Grubu-13 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Ataköy Mahallesiindeki oturma grubu elemanları Fotoğraf Grubu-13’de sunulmuştur. Araştırılan mahalledeki oturma elemanları genel olarak ahşap malzemeden yapılmış olup peyzaj ve çevreleri ile estetik bütünlük sağlayacak şekilde boyanmıştır. Genel olarak bakımlı ve düzenli oldukları, ayrıca yayaların ve kullanıcıların yorgunluk zamanlarında karşılık verecek şekilde birçok bölgede mevcut şekilde konumlandırılmıştır.

Şirinevler Mahallesiindeki Oturma Elemanları;

Fotoğraf Grubu-14 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Şirinevler Mahallesiindeki oturma grubu elemanları Fotoğraf Grubu-14’de gösterilmiştir. Araştırılan bölgedeki peyzaj ve sosyal alanların azlığından ötürü oturma grubu elemanları da yeterli sayıda olmadığı tespit edilmiştir ancak yine de Fetih Caddesinde bulunan Fetih Parkında, Ulu Camii bahçesinde ahşap malzemeden yapılmış oturma grubu elemanları tespit edilmiştir. 1. Sokak mevkiinde ise metal oturma elemanları gözlemlenmiştir.

Ataköy Mahallesiindeki İşaret Levhaları:

Fotoğraf Grubu-15 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Ataköy Mahallesiindeki işaret levhaları Fotoğraf Grubu-15 de gösterilmiştir. Araştırma alanındaki işaret levha elemanları ergonomik olarak yerleştirilmiş olup, kullanıcı vatandaşlar tarafından oldukça bildirici, yol gösterici oldukları yani işlevsel olarak iyi bir uygulama örneği olarak tespit edilmiştir.

Şirinevler Mahallesiindeki İşaret Levhaları:

Fotoğraf Grubu-16 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Şirinevler Mahallesiindeki işaret levhaları Fotoğraf Grubu-16’da sunulmuştur. Genel olarak bu işaret levha elemanları gerekli noktalara ergonomik şekilde konumlandırılmış olup telefon kulübelerinde olduğu gibi kullanıcılar tarafından bu elemanlar da reklam ve afişler tarafından oldukça tahrip edilmiş olduğu tespit edilmiştir.

Ataköy Mahallesiindeki Otobüs ve Minibüs Durakları:

Fotoğraf Grubu-17 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Ataköy Mahallesiindeki otobüs ve minibüs durakları Fotoğraf Grubu-17’de gösterilmiştir. Araştırılan bölgedeki duraklar modern ve bakımlı oldukları tespit edilmiş olup otobüs durakları toplu taşıma vasıtalarını bekleyen kullanıcılara iyi bir ortam sağlayarak onları iklim ve hava koşullarından korumaktadır. Ayrıca duraklar aynı zamanda reklam panoları olarak da

kullanılmaktadır. Minibüs durakları için aynı şeyler söylenmeyebilir çünkü herhangi bir bekleme alanı yok her minibüs kapısı açık olarak durakta beklemektedir. Gerçi Ataköy Mahallesinde toplu taşımayı çok kullanan gözlemlenmedi, ekonomik durumu iyi olan kent sakinleri genelde hususi vasıtalarını kullanmaktadır.

Şirinevler Mahallesindeki Otobüs ve Minibüs Durakları:

Fotoğraf Grubu-18 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Şirinevler Mahallesindeki otobüs ve minibüs durakları Fotoğraf Grubu-18 de gösterilmiştir. Toplu taşımanın yoğun olarak kullanıldığı gözlemlenen otobüs durakları en az her 600 metre de bir konumlandırılmış olup yeterli mesafelerde mevcuttur. Minibüs durakları da Ataköy Mahallesindeki gibi özel bir bekleme alanına sahip değildir. Otobüs durakları aynı zamanda reklam panosu olarak da kullanılmaktadır.

Ataköy Mahallesindeki Büfeler ve Bankamatikler;

Fotoğraf Grubu-19 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Ataköy Mahallesindeki büfe ve bankamatikler Fotoğraf Grubu-19’da sunulmuştur. Araştırma alanında edinilen bulgulara göre Ataköy Mahallesindeki büfeler hem peyzaj ile iç içe olup hem de kaldırım alanından yer kaplamayarak, işlevselliğinden öte ekolojik olarak da

çevreye uyum sağlamaktadırlar. Çevrelerindeki çiçeklikler de yeşillığe katkıda bulunmaktadır. Ataköy Mahallesiindeki bankamatikler de grup olarak konumlandırılmış olup merkezi birkaç noktada mevcuttur ve insanların ihtiyaçlarını karşılar niteliktedir.

Şirinevler Mahallesiindeki Büfeler ve Bankamatikler;

Fotoğraf Grubu-20 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Şirinevler Mahallesiindeki büfeler ve bankamatikler Fotoğraf Grubu-20 de gösterilmiştir. Bu donatı elemanları Şirinevler Mahallesi'nin merkezi birkaç noktasında mevcut olup kent sakinleri tarafından yoğun kullanıldığı ve ihtiyaçlarını karşıladıkları gözlemlenmiştir. Bankamatikler de araştırma alanında sıkça ve grup halinde konumlandırılmıştır.

Ataköy Mahallesiindeki Reklam ve Duyuru Panoları;

Fotoğraf Grubu-21 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Ataköy Mahallesiindeki reklam ve duyuru panoları Fotoğraf Grubu-21’de sunulmuştur. Araştırma alanının da bu donatı elemanları birçok farklı şekillerde uygulanmaktadır. Önceki sayfalarda da bahsettiğimiz gibi otobüs durakları da bu donatı elemanlarına hizmet etmektedir. Ataköy Mahallesi'nde sıkça rastlanan reklam panolarının haricinde birçok noktada da kent sakinlerini kentteki her türlü aktivite için haberdar eden duyuru panoları mevcuttur.

Şirinevler Mahallesiindeki Reklam ve Duyuru Panoları;

Fotoğraf Grubu-22 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Şirinevler Mahallesiindeki reklam ve duyuru panoları Fotoğraf Grubu- 22 de gösterilmiştir. Reklam panosu olarak otobüs durakları bu konuda işlevsel olurken farklı çeşitlerde duyuru panoları mevcut olduğu gözlemlenmiştir. Kent merkezinde büyük dijital bir pano mevcuttur ve Şirinevler Mahallesi ile ilgili diğer verilmek istenen tüm bilgiler günde binlerce kişiye ulaştırılmaktadır. Onun dışında belli başlı bazı merkezi noktalarda da branda tipli duyurular ve reklam afişleri mevcuttur.

Ataköy Mahallesiindeki Oyun-Spor-Performans Alanları:

Fotoğraf Grubu-23 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Ataköy Mahallesiindeki oyun-spor-performans alanları Fotoğraf Grubu-23’de sunulmuştur. Araştırma alanında bu tarz donatı elemanları çokça ve nüfusa oranla oldukça yeterli olduğu tespit edilmiştir. Hem kamusal alanda oyun-spor-performans alanları mevcut olup hem de sitelerin kendi içlerinde bu donatı elemanları vardır. Rekreasyonel olarak Ataköy Mahallesi'nin kent dokusuna ve sosyal dokusuna oldukça olumlu katkısı gözlemlenmiştir.

Şirinevler Mahallesiindeki Oyun-Spor-Performans Alanları:

Fotoğraf Grubu-24 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Şirinevler Mahallesiindeki oyun-spor-performans alanları Fotoğraf Grubu-24’de sunulmuştur. Bu donatı elemanları, araştırma alanında popülasyona göre oldukça yetersizdir. Kent dokusunda yeşil alan görmek oldukça zor, yalnızca birkaç örnek mevcuttur. Şirinevler’in plansız yerleşiminden ötürü bunu yapmak da giderek zorlaşmaktadır.

Ataköy Mahallesiinde olup da Şirinevler Mahallesiinde olmayan Kentsel Donatı Elemanları:

Bisiklet Yolu ve Parkı:

Fotoğraf Grubu-25 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Bir kentin trafik çözümüne en katkılı önlemlerden birisidir bisiklet yolları. Kentlilere sunulan güzel bir alternatif ulaşım aracıdır. Ataköy Mahallesiinde Fotoğraf Grubu-25’de de görüldüğü üzere bu donatı elemanları güzel bir şekilde uygulanarak geniş kaldırımlarda bisikletler için ayrılmış şeritler bulunmaktadır. Birçok site ve parkın kenarında bulunan bisiklet parkları da bu konuda teşvik edici bir elemandır.

Sokak Hayvanları için Olanaklar:

Fotoğraf Grubu-26 (Yasir Gündüz, Aralık 2018)

Bir kentteki sokak hayvanlarına verilen değer o kentteki uygarlık seviyesini bile gösterebilir. Çünkü canlıya değer vermek insanlıktan geçer. Ataköy Mahallesinde de Fotoğraf Grubu-26’da bu güzel uygulamalar örnek teşkil edecek şekilde sunulmuştur.

4. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Kent kimliğini oluşturan öğelerin belirlenebilmesi için doğru bir şekilde algılanması ve tanımlanması gerekir. Doğal çevre, toplumsal yapı, sosyo-kültürel yapı ve yapma çevrenin karşılıklı ilişkileri sonucu oluşan kent kimliği belirlenirken bir bütün olarak ele alınmalı ve değerlendirilmelidir.

Kentsel Donatı Elemanlarını incelemiş olduğumuz Ataköy ve Şirinevler Mahallelerindeki bulgulara göre donatı elemanları kent dokusunu ve kent kimliğini bölgesel özelliklerinden ötürü direkt olarak etkilemektedir.

Kentteki yaşam kalitesi, ekoloji ve sürdürülebilirlik kavramlarının belirlenmesinde büyük rol oynayan kentsel donatı elemanları Ataköy Mahallesinde daha etkin uygulandığı gözlemlenmiştir. Nüfus yoğunluğuna bağlı, planlı çevre düzenlemeleri ve yerleşimi bunun en büyük nedenlerinden birisidir. Şirinevler Mahallesinde ise kentsel donatı elemanları mevcut olsa da artan aşırı nüfus yoğunluğu, plansız ve çarpık yerleşme bu kentsel donatı elemanlarının yetersiz gelmesine sebep olmaktadır.

Ayrıca kentsel donatı elemanlarının kullanıcıları olarak bu donatıların nasıl ve hangi şekillerde kullandığı da önemlidir. İki mahalle arasındaki kültür farkı da bu kentsel donatı elemanlarının kullanımlarına yansımaktadır. Ataköy’de işlevine daha uygun kullanılan donatı elemanları Şirinevler’de her zaman olması gerektiği gibi kullanılamamaktadır. Otobüs duraklarına, telefon kulübelerine birçok reklam broşürleri yapıştırılarak o donatıların tahrip olmasına sebep olabilmektedirler. Onun dışında çöplerini çöp kutusu yerine çöp kutusu yanına veya ağaç diplerine koydukları gözlemlenmiştir.

Döşeme süreklilikleri Ataköy Mahallesinde daha iyi olsa da, Şirinevler Mahallesinde de son yıllarda döşemeler daha düzenli hale getirilmiştir. Yoğun nüfus olan bazı bölgelerde bazı bozukluklar tespit edilmiş olup onarımları bir süredir yapılmadığı öğrenilmiştir.

Aydınlatma elemanları olarak her iki mahalle de yeterli donatılarına sahiptir.

İnsanların sosyalleşeceği oyun-park-spor alanları Şirinevler Mahallesinde yok denecek kadar azdır. Bunda daha önce bahsettiğimiz gibi mahallenin çarpık, düzensiz ve plansız yerleşiminden kaynaklanmaktadır. Bu saatten sonra giderek zorlaşmaktadır çünkü yapı stoğu da giderek artmaktadır. Ataköy Mahallesinde ise hem kamusal bu tarz alanlar yeteri kadar olup hem de sitelerin kendi içlerinde sosyal alanlar mevcuttur.

Farklı mesleki birimler biraya getirilerek kentsel donatı elemanları her daim gözden geçirilmeli gerekirse yeniden yapılandırılmalıdır. Bu bağlamda kentsel donatı elemanları her kent için özel bir tasarım ürünü olarak tasarlanmalı ve konumlarına ait bir yaklaşım belirlenmelidir. Kent halkı bu konuda bilinçlendirilerek yaşadıkları mekânın farkına varmaları sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR:

- Anonim. 1987. Meydan Laourosse, Cilt: 3. İstanbul.
- Arslan, M. 1991. Kent ekolojisi açısından yeşil kuşak ve Ankara örneği. Peyzaj Mimarlığı Dergisi, Cilt: 91/2, Yıl: 21, Sayı: 30, Ankara.
- Aykut, F. 1997. Dış mekân donatı elemanlarında ahşap malzeme kullanımı: Bartın belediye parkı örneği, Yüksek lisans tezi (basılmamış), Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Bartın.
- Başal, M. 2002. Donatı elemanları, Basılmamış ders notları. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü. Ankara.
- Başal, M. 2007. Donatı elemanları, Basılmamış ders notları. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü. Ankara. Bayraktar
- Bimtaş, 2003. İstanbul metropoliten alan bütünü nüfus donatı dağılımının incelenmesi ve öneri donatılara ilişkin analitik etütler işi. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Planlama ve İmar Daire Başkanlığı Şehir Planlama Müdürlüğü. İstanbul.
- Çetiner, A. 1991. Şehircilik çalışmalarında donatım ilkeleri. İstanbul Teknik Üniversitesi Baskı Atölyesi. İstanbul.
- Çiftçi, Ç. 1999. Türkiye’de Büyükşehir statüsündeki bazı kentlerde sosyal donatım alanlarının durumu ve planlama ile ilişkileri. Doktora tezi (basılmamış). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Güney, A., Ü. Erdem, B. Zafer ve ğ. Hepcan. 1996. Peyzaj Konstrüksiyonu (Donatı Elemanları). Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 149, İzmir.

- Gülgün, B. ve B. Türkyılmaz. 2001. Peyzaj Mimarlığında ve İnsan Yaşamında Ergonominin Yeri-Önemi ve Bornova Örneğinde Bir Araştırma. Ege Üniversitesi Ziraat Fak. Dergisi, 38 (2-3): 127-134, ISSN: 1038-8851, İzmir.
- Keleş, R. 1993. Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi, ISBN 975-533-053-4, Ankara.
- Sakal, A. 2007. Ankara’da Kentsel Donatıların Peyzaj Planlama ve Tasarımı Açısından Analizi ve Değerlendirilmesi
- Uzun, G. 1997 Peyzaj Konstrüksiyonu 1. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 296, Adana.
- Yurtdaş, A. 1994. İzmir Kenti Örneğinde Estetik ve İşlevsel Amaçlı Bazı Donatı Elemanları ve Bunlara İlişkin Uygulamaların Yeterlilikleri Üzerine Araştırmalar. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 63, İzmir.
- Yücel, G.F., 2006. Ege Mimarlık Dergisi, Kamusal Açık Mekanlarda Donatı Elemanlarının Kullanımı Yayını, (4) 59.